

گزارش سومین دورهٔ جایزه ادبی پروین اعتصامی

چراغ دل افروز زبان و ادب فارسی همواره به نور معرفت، قوت قلم و مدد قریحهٔ شاعران و سخنوران پارسی‌گو فروزان بوده و پرتو تابناک آن، دل‌های دوستدار دانایی را گرمی و دیدگان شیفتهٔ زیبایی را روشنایی بخشیده است.

سپهر فرهنگ و هنر این سرزمین، سراسر به حضور بانوان ادیب و فرزانه‌ای مزین است که دانش، ارزش و هنر را به عنوان جلوهٔ جمال مطلق به نگارگری نشسته اند، و از آن میان، اختر چرخ ادب، پروین اعتصامی، نمادی ستودنی است. از این رو، شورای عالی انقلاب فرهنگی با تصویب اساسنامهٔ «جایزهٔ ادبی پروین اعتصامی» در ششصد و هجدهمین جلسهٔ خود (مورخ ۸۶/۱۱/۰۲)، بر آن شد تا با هدف ایفای یکی از رسالت‌های بنیادین فرهنگی و ادبی خویش و به منظور بزرگداشت مقام و شخصیت شاعر نامدار ایران، پروین اعتصامی، رشد و اعتلای خلاقیت‌ها و آفرینش ادبی بانوان، ترویج و تقویت زبان فارسی در خارج از کشور، ایجاد پیوند بین ادبیات ملل، به‌ویژه در حوزهٔ جهان اسلام، معرفی چهره‌های شاخص زنان ادیب و پژوهنده و تقدیر از آنان در عرصهٔ زبان و ادب فارسی، هر دو سال یک بار به نام و یاد بانو پروین اعتصامی، از مقام بانوان اهل ادب تجلیل نماید.

جایزهٔ ادبی پروین اعتصامی در سال ۱۳۸۳ به همت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، در دفتر مجامع و فعالیت‌های فرهنگی آغاز به کار کرد. مراسم نخستین دورهٔ جایزهٔ پروین، پانزدهم مردادماه همان سال، هم‌زمان با میلاد بانوی دو عالم، حضرت فاطمه (س)، برگزار گردید. در این دوره، آثاری که برای نخستین بار در سال

۱۳۸۱ در دو رده سنی بزرگسال و کودک و نوجوان توسط بانوان نویسنده به طبع رسیده بود، ارزیابی گردید و از میان آن آثار، از ۶ اثر برگزیده در رده سنی بزرگسال و ۹ اثر برگزیده در رده سنی کودک و نوجوان تقدیر شد.

دومین دوره این جایزه نیز به همت دبیرخانه پروین، در دفتر مجامع و فعالیت‌های فرهنگی و با همکاری معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و مؤسسه خانه کتاب، پانزدهم اسفندماه سال ۱۳۸۵، هم‌زمان با یکصدمین سال تولد بانو پروین اعتصامی برگزار گردید. در این دوره نیز آثاری ارزیابی شد که برای نخستین بار در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ به طبع رسیده بودند. از میان این آثار، ۴ اثر در رده سنی بزرگسال و ۶ اثر در رده سنی کودک و نوجوان برگزیده گردید.

دبیرخانه سومین دوره جایزه ادبی پروین اعتصامی، از اردیبهشت‌ماه سال ۸۶ در مؤسسه خانه کتاب آغاز به کار کرد. در این دوره، ابتدا دبیرخانه با درج فراخوان در روزنامه‌ها و رسانه‌های جمعی، به جمع‌آوری آثار بانوان نویسنده مبادرت ورزید؛ آنگاه پس از انتصاب اعضای هیئت امنا و هیئت علمی جایزه، بر اساس اساسنامه مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، جلسات متعدد هیئت علمی به منظور تهیه آیین‌نامه اجرایی، انتخاب هیئت داوران، تدوین معیارهای ارزیابی و داوری آثار، تبیین موضوعات جایزه و سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جهت اجرای مراسم برگزار شد.

در مرحله نخست داوری، کتاب‌های چاپ اول منتشرشده در سال‌های ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۸۶ در ۵ موضوع اصلی شعر، ادبیات داستانی، ادبیات نمایشی، ادبیات پژوهشی و ادبیات کودکان، و در ۲ حوزه تألیف و ترجمه، توسط ۴۰ داور ارزیابی گردید و از میان ۴۷۰۷ اثری که به دبیرخانه ارسال شده بود، پس از حذف اولیه، تعداد ۲۸۳ عنوان کتاب به مرحله دوم داوری راه یافت.

در مرحله بعد، کتاب‌های راه‌یافته به مرحله دوم توسط ۵۶۶ داور از استادان و صاحب‌نظران هر حوزه بررسی شد. در مرحله نخست و مرحله نهایی داوری، جمعاً ۳۰ جلسه در دبیرخانه جایزه ادبی پروین اعتصامی تشکیل شد که در نتیجه، از میان آثار راه‌یافته به مرحله نهایی، تعداد ۱۸ کتاب (۱۳ کتاب تألیف‌شده و ۵ کتاب ترجمه‌شده) به عنوان کتاب برگزیده و شایسته تقدیر انتخاب شد. در بخش جنبی نیز به تشخیص هیئت علمی و هیئت داوران، مقرر شد که از دو نفر، یکی به عنوان پیشکسوت برتر و دیگری به عنوان نویسنده خارجی که در عرصه ادبیات ایران فعالیت می‌کند، تقدیر به عمل آید.

مراسم اهدای جوایز سومین دوره جایزه ادبی پروین اعتصامی با حضور جمع کثیری از نویسندگان و علاقه‌مندان، ۱۳ اسفندماه، مقارن با بزرگداشت این شاعر گرانقدر در تالار وحدت برگزار شد و با سخنرانی محمدحسین صفار هرنندی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و رئیس هیئت امنای جایزه، دکتر محسن پرویز، معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و دبیر هیئت امنای جایزه، دکتر محمدرضا مخبر دزفولی دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی و خانم دکتر حکیمه دبیران و استاد مهدیه الهی قمشه ای از ۲۰ بانوی

نویسنده در عرصه ادبیات تقدیر شد.

معرفی آثار برگزیده و شایسته تقدیر سومین دوره جایزه ادبی پروین اعتصامی

۱. شعر

الف. شعر سنتی (تألیف):

* برگزیده: پیانو؛ سروده مریم جعفری آذرمانی، تهران: نشر مجنون،

۱۳۸۵، ۶۴ ص.

پیانو، مجموعه شعری است حاوی ۴۰ غزل نو و چند سروده در قالب‌های دیگر، مانند مثنوی، مخمس، ترکیب‌بند و...، که از سوی نشر مجنون به طبع رسیده است.

اشعار این مجموعه عبوری آگاهانه از غزل فاخر پیشینه‌دار به غزل دوران پس از نیماست؛ بدان تعبیر که غزل‌ها نئوکلاسیک و دارای بنمایه فلسفی با اندیشه‌های ژرف و نگاهی عمیق است. تخیل و تماشای نو در ساحت زبان روز، تصویرسازی‌های مناسب، ابراز پریشانی شاعرانه، ضرباهنگ‌های نو و تقویت آن با جناس‌های خاص و دوری از عادت‌ها و کلیشه‌ها، از ویژگی‌های خاص اشعار آذرمانی است. طرز بیان او در غزل‌هایش بی‌تکرار است و اشعارش از قوت و استحکام شعری، به همراه رعایت اسلوب‌های متفاوت کارکرد زبانی برخوردار است. انسان، زندگی، مرگ، زمین، آسمان، هستی و نیستی، از مهم‌ترین مضامین غزل‌های پیانوست.

ب. شعر نو و سپید (تألیف):

* برگزیده: به وقت البرز؛ سروده مهرنوش قربانعلی، تهران: مؤسسه انتشاراتی آهنگ دیگر، ۱۳۸۶، ۷۸ ص.

فریبا گورگین، ویراستار: بناتریس سالاس، تهران: انجمن شاعران ایران، ۱۳۸۶، ۳۴۵ ص.

گزیده شعر معاصر ایران به سفارش انجمن شاعران ایران، توسط فریبا گورگین از فارسی به اسپانیایی ترجمه شده و خانم بناتریس سالاس، استاد زبان و ادبیات اسپانیایی دانشگاه آزاد و کارمند سفارت ونزوئلا، آن را ویرایش کرده است. این کتاب که گزیده‌ای از آثار شاعران ایرانی در صد سال اخیر است، برای استفاده دست‌اندرکاران زبان اسپانیایی در ایران و معرفی شعر معاصر ایران به اسپانیایی‌زبانان چاپ گردیده است.

اهتمام کارشناسانی که به انتخاب شعرهای این مجموعه دست زده‌اند، آن است که حتی‌الامکان تصویری روشن از شعر معاصر ایران را به علاقه‌مندان اسپانیایی‌زبان ارائه کنند. در اثر حاضر، نمونه‌هایی از آثار ۴۵ شاعر معاصر، به دو زبان فارسی و اسپانیایی ارائه آمده است، که مهم‌ترین آن شاعران عبارتند از: نیما یوشیج، شهریار، احمد شاملو، مشفق کاشانی، فریدون مشیری، محمدرضا شفیعی کدکنی، سیدعلی موسوی گرمارودی، شمس لنگرودی، قیصر امین‌پور و...

۲. ادبیات داستانی

الف. داستان بلند (تألیف):

* برگزیده: فصل آخر؛ تألیف گیتا گرگانی، تهران: انتشارات کاروان، ۱۳۸۴، ۲۳۰ ص.

رعنا زنی است که دارد حافظه‌اش را از دست می‌دهد. او می‌ترسد با از دست دادن حافظه‌اش، آنهایی را که دوست داشته و تنها خاطره‌هایشان را در دل حفظ کرده است، یک بار دیگر، و این بار برای همیشه از دست بدهد. ذهن متلاطم رعنا سعی دارد همه چیز را به یاد بیاورد. در این یادآوری، ماجراهایی زنده می‌شود که دیروز را به امروز پیوند می‌زند... در این میان، تمام تلاش رعنا این است که پسرش نسل دیگری باشد؛ نسلی که از گذشته درس بگیرد و خطاها را تکرار نکند.

فصل آخر، داستان آدم‌هایی است که دیگر نیستند؛ آدم‌هایی که روزگاری دوست داشته‌اند، عشق ورزیده‌اند، رنج برده‌اند و همه

این اثر مجموعه‌ای از سروده‌های مهرنوش قربانعلی در قالب سپید و نو است که در سه دفتر به وقت البرز، شهادت دوربین مداربسته و بیرون قاب قدم بزیم فراهم آمده است. مضامین اشعار این مجموعه اغلب اجتماعی و اسطوره‌ای است و اسطوره‌های آن

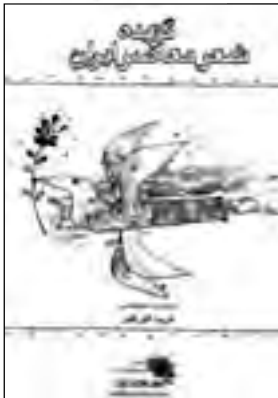
رنگ دینی - اسلامی دارد.

استفاده از شگردهای زبانی، مفردات و ترکیبات خاص و متمایز، ساختار واحد و محکم، نگاه تازه به موضوعات از دریچه خیال زنانه، داشتن جسارت‌های لازم برای تخیل و تصور صورت‌های مورد نیاز شعری و تنوع تصاویر، نامکرر بودن تعبیرها و توصیف‌ها، استفاده از حداکثر امکانات واژگانی، هوشمندی در القای فضاهایی نو و نامتشابه و به چالش کشیدن موقعیت‌های متفاوت، از ویژگی‌های خاص این اثر است.

نکته قابل ذکر آنکه، شاعر در این اثر به حوزه ادبیات حماسی و ملی - میهنی پای می‌گذارد و به تعبیری، تاریخ را به متن قرائت امروزی خود فرامی‌خواند و عناصر مألوف تاریخی را در تأویل‌هایی متفاوت بازسرای می‌کند.

ج. شعر (ترجمه):

* شایسته تقدیر: گزیده شعر معاصر ایران؛ ترجمه به اسپانیایی:

رو‌یابایشان را به دلایلی که هرگز از آنها سر درنیاورده‌اند، در مسیر زندگی باخته‌اند؛ قصه زندگی‌های فراموش شده و دورانی از یاد رفته، داستان خانواده پایداری گذشته و خانواده ازهم‌گسیخته امروز. در این داستان از حوادث سیاسی و اجتماعی بیرونی حرفی زده نمی‌شود؛ چرا که همه این حوادث در سرنوشت آدم‌های قصه نمایان است.

فصل آخر قصه، عمیق‌ترین عواطف انسانی است؛ عشق و نفرت، خیر و شر، بخشش بی‌اندازه، انتقامجویی هولناک و در کشمکش میان همه این عواطف تند، تنها روح انسان است که قربانی می‌شود؛ اما همیشه امید باقی می‌ماند...

۳. ادبیات نمایشی

الف. نمایشنامه (ترجمه)

* شایسته تقدیر: مردی برای تمام فصول؛ تألیف رابرت بولت، ترجمه فرزانه طاهری، تهران: نشر قطره، ۱۳۸۵، ۲۰۰ ص.

نمایشنامه مردی برای تمام فصول، بر مبنای واقعه‌ای تاریخی در قرن شانزدهم در انگلستان نوشته شده است؛ رویارویی سرتامس مور با شاه هنری هشتم و شکلگیری کلبسای انگلستان. نمایشنامه در اصل در اوایل دهه ۱۹۵۰ در اوج جنگ سرد برای رادیو نوشته شد و برخی آن را استعاره‌ای برای دوره مک کارتی در ایالات متحده دانستند. اول بار در ۲۲ نوامبر ۱۹۶۱ به روی صحنه رفت. از آن زمان، بارها در کشورهای مختلف و به زبان‌های گوناگون به اجرا درآمد و بر اساس آن، دو فیلم ساختند.

سرتامس مور از خطی که ایمانش کشیده بود، عبور نکرد؛ زیرا ایمانش تعیین‌کننده بود او بود. او در دفاع از وجدان خویش کشته شد. از او خواستند اعتقادش را به آنچه باور نداشت، اعلام دارد؛ امتناع کرد و جان بر سر این امتناع گذاشت. این کار را با شجاعت کرد؛ با نوعی رشادت که از آن زمان تاکنون جهانی آن راستوده‌اند.

این نمایشنامه جاودانه، که گویی در هر زمانه‌ای مناسب است

می‌یابد، قصه‌ای است اخلاقی درباره قدرت سیاسی و دفاع از اصول خود به حکم وجدان شخصی؛ داستان وجدان در برابر مصلحت؛ اما در عین حال، اثری ادبی است که به یمن قلم نویسنده ماندگار گشته است.

۴. ادبیات پژوهشی

الف. نقد و پژوهش ادبی (تألیف)

* برگزیده: از این باغ شرقی (نظریه‌های نقد شعر کودک و نوجوان)؛ تألیف پروین سلاجقه، تهران: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۸۵، ۶۰۸ ص.

آنچه به عنوان نظریه و ابزار نقد شعر در این کتاب آمده، حاصل یادداشت‌برداری‌هایی است که از بررسی کتاب‌های شعر کودک و نوجوان به دست آمده است. تعدادی از این نظریه‌ها بر اساس پیش‌فرض‌های نظری و ابزارهای شناخته‌شده نقد زیبایی‌شناختی سنتی و مدرن، در آثار پیگیری شده و برخی، بدون توجه به پیش‌فرضی خاص، در ضمن بررسی آثار، برای خود هویت پیدا کرده و در فصلی مستقل، در ساختار کلی کتاب قرار گرفته است. اما آنچه مسلم است، این است که طرح و معرفی نظریه‌ها و ابزارهای نقد، همانند سرشت آزاد خود نقد، طرحی گشوده به روی یافته‌های تازه است و بدون تردید، نظریه‌پردازان امروز و فردا، با جبران کاستی‌های موجود، بر دامنه آنها خواهند افزود و علاوه بر آن، شیوه‌های دیگری را برای طرح مسائل ارائه خواهند داد.

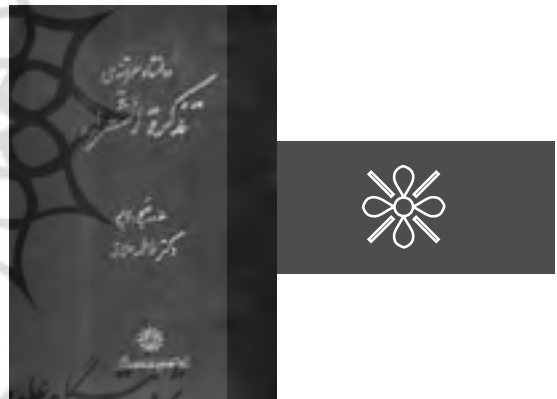
در تدوین این کتاب، ضمن گسترش بررسی کتاب‌های شعر کودک و نوجوان، طرح نظریه‌ها تا حدودی از حوزه مباحث زیبایی‌شناختی فراتر رفته و مقوله‌های دیگری را نیز در بر گرفته است. تلاش نگارنده در طرح مباحث، تا حد توان، بر بهره‌گیری از دو حوزه دانش نظری کلاسیک و مدرن بوده است؛ چرا که در بررسی خود در این دو حوزه، به این نتیجه رسیده که تمامی این نظریه‌ها، به مثابه دستاوردهای دانش بشری در دوره‌های مختلف تاریخ، فی‌نفسه دارای ارزشند و هر کدام در جای خود می‌توانند به عنوان ابزاری در بررسی متون هنری راهگشا باشند. در این میان، هرچند کفه نظریه‌های مطرح‌شده در عصر حاضر را در حوزه‌های متعدد نظریه و نقد سنگین -

تر یافته، اما این نکته به هیچ وجه، از ارادت وی نسبت به نظریه‌های کلاسیک نکاسته است؛ چرا که در بررسی دقیق‌تر، به نظر می‌رسد که بنیان‌های نظری بسیاری از مباحث مدرن، به ویژه در دستگاه نظریه بیان، بر اصول کلاسیک بنا شده است، و نکته دیگر اینکه، در بسیاری از موارد، نویسنده به تجربه دریافته است که راه نظریه‌های کلاسیک و مدرن، هر کدام از خاستگاه خود آغاز می‌شود، سپس در یک نقطه با هم تلاقی می‌کنند و به یک نظریه واحد ختم می‌شوند.

نکته دیگر اینکه، بخش نظری بسیاری از این ابزارها بر دو حوزه دانش شرق و غرب، از سنتی و مدرن، بنا شده و بخش عملی آنها، که استفاده از نمونه‌هایی از اشعار برای نمایش کاربرد این نظریه‌هاست، بر اساس اشعار شاعران کودک و نوجوان ایران تنظیم شده است؛ اما مانند کلیه نظریه‌های علمی، کاربردی عام دارد و با توجه به ویژگی‌های ادبیات بومی و قومی هر سرزمین، به منزله ابزار نقد و بررسی کلی شعر کودک و نوجوان قابل استفاده است.

ب. نقد و پژوهش ادبی (تصحیح)

* برگزیده به طور مشترک: تذکره الشعراء؛ تصحیح فاطمه علاقه، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۵، ۱۲۰۱ ص.

این اثر تصحیحی است از تذکره الشعراء دولتشاه سمرقندی، که بر اساس مقابله ۹ نسخه، که یکی از آنها به خط مؤلف بوده، به رشته تحریر درآمده است.

از تذکره دولتشاه نسخه‌های متعدد خطی و چاپی موجود است؛ از جمله نسخه ادوارد براون که کتاب را با مقایسه با سه نسخه خطی دیگر به طبع رسانده است؛ اما در هیچ‌یک از نسخه‌های موجود، به رفع اشتباهات این اثر اشاره‌ای نشده و صرفاً به رونویسی از آن پرداخته شده است.

از تذکره دولتشاه چنین برمی‌آید که نویسنده اثر، که خود را دولتشاه بن علاءالدوله بختیشاه الغازی السمرقندی معرفی نموده است، از داشتن اطلاعات مستند و مکتوب بی‌بهره بوده و این عدم دسترسی به اسناد متقن و درست، سبب شده است که بسیاری از مطالب اصلی و یا شرح حال شاعران به فراموشی سپرده شود و این خطاها، هم از ارزش تذکره کاسته و هم موجب ذکر مطالب نادرست

در تذکره‌های پس از تذکره الشعراء گشته است. در این اثر، مصحح کوشیده است تا با تحقیق در متون تاریخی و آثار ادبا و دانشمندان و مقایسه نسخ متعدد، نادرستی‌های این اثر را دریابد و به رفع آنها بپردازد.

* برگزیده به طور مشترک: شرفنامه منیری یا فرهنگ ابراهیمی؛ گردآوری: ابراهیم قوام فاروقی، تصحیح و تعلیقات: حکیمه دبیران، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۶، ۱۳۰۹ ص، در دو مجلد.

این کتاب، تصحیحی است از شرفنامه منیری، که در دو مجلد «ا-ژ» و «س-ی» فراهم آمده و با استفاده از چهار نسخه صورت پذیرفته است. شرفنامه منیری یا فرهنگ ابراهیمی، یکی از مهم‌ترین فرهنگ‌های فارسی است که توسط ابراهیم قوام فاروقی در قرن نهم هجری در هند نگاشته شده است. گردآورنده در آغاز کتاب، سه مثنوی در سپاس خدای یکتا، درود بر پیامبر و ستایش شرف‌الدین احمد منیری، یکی از عرفا و مشایخ هندوستان، سروده که هریک دارای ۳۱ بیت در بحر متقارب است. پس از دیباچه، «باب حروف، المعانی و الفوائد» درباره الفبای فارسی و نقش هریک از آنهاست. در این بخش که مختصر دستور زبان فارسی شمرده می‌شود، نویسنده کاربرد هریک از حروف را با آوردن بیتی نشان داده است. واژه‌نامه به ترتیب نخستین حرف واژه برای باب و بازپسین حرف آن برای فصل همان باب، گردآوری شده است؛ بدین سان که «آباد» در باب «ا» و فصل «د» قرار دارد. بیشتر واژه‌ها با شاهد مثال ذکر شده، که این شواهد از نخستین شاعران پارسی‌گوی ایران و هند تا دوره نگارش شرفنامه است. نویسنده گاهی شاهد شعری واژه را از اشعار خود با عنوان «لجامه» آورده و پیش از هر باب قصیده‌ای از خود ذکر کرده که دارای حرف روی مناسب با حرف آغازین واژه‌هاست.

این فرهنگ دارای حدود ده‌هزار واژه است و گردآورنده ضمن برشمردن مترادفات بسیاری از واژه‌ها و معادل هندی آنها در پایان بعضی از فصل‌ها چند واژه ترکی نیز ذکر کرده

است. از این فرهنگ دستنویسی در کتابخانه دهخدا وجود داشته که مورد استفاده مؤلفان قرار گرفته و یکی از منابع مهم تدوین لغتنامه دهخدا بوده است.

ج. نقد و پژوهش ادبی (ترجمه)

* برگزیده: نظریه ادبیات (متن‌هایی از فرمالیست‌های روس)؛ گردآوری و ترجمه به فرانسه: تزوتان تودوروف، مترجم: عاطفه طاهایی، تهران: نشر اختران، ۱۳۸۵، ۳۶۰ ص.

تهران: دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۸۶، ۴۰۸ ص.

به دنبال تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و نیز تغییر نگرش فلسفی انسان در آغاز قرن بیستم، تحولات مهمی نیز در عرصه هنر و ادبیات، تحت عنوان مدرنیسم شکل گرفت و گسترش این تحولات بعد از دهه ۱۹۶۰، منجر به تولد و تکامل تدریجی پسامدرنیسم (نوترین و رایج‌ترین شیوه نگارش ادبی) از درون مدرنیسم شد. اکنون بعد از گذشت چند دهه و جهانی شدن این جریان، آثار آن اندک اندک در ادبیات فارسی نیز مشاهده می‌شود.

نظریه پردازان، مبانی این جریانات هنری را به طور مشترک، در تحولات علمی، فلسفی، فرهنگی و اجتماعی - اقتصادی قرن بیستم می‌دانند؛ اما در مرزبندی بین مدرنیسم و پسامدرنیسم و تعیین مؤلفه‌های شاخص پسامدرنیسم اختلاف نظر دارند.

در این پایان‌نامه به اختصار نظریات برایان مک‌هیل، بری لوئیس، پتریشیا و، ایهاب حسن، دیوید لاج، ژان بودریار، ژان فرانسوا لیوتار، لیندا هاچن، فردریک جیمسن، دیوید هاروی و جان بارت، که هر یک پسامدرنیسم را از زاویه‌ای مورد توجه قرار داده‌اند، بررسی شده و سپس سعی در انطباق این نظریات بر داستان معاصر فارسی شده است. این رساله نشان می‌دهد که پسامدرنیسم شکلی بومی شده در ادبیات داستانی معاصر فارسی دارد؛ ولی همه مؤلفه‌های پسامدرنیستی در آثار فارسی دیده نمی‌شوند؛ مثلاً استفاده از تشبیهات و استعاره‌های عجیب و دور از ذهن مورد توجه نویسندگان ایرانی قرار نگرفته است؛ همچنین اغلب این آثار، برخلاف آثار غربی، کمابیش دارای پی‌رنگند. درباره سایر مؤلفه‌ها نیز هرگز همه آنها را با هم در یک داستان نمی‌توان دید. از آنجا که روند جهانی شدن و درآمیختگی فرهنگی سبب ایجاد تفکر و نگرش فلسفی کمابیش یکسانی در اغلب نقاط جهان، از جمله ایران شده است، این آثار نیز به طور مشترک، حاوی نگاه فلسفی غالب این زمانه، یعنی محتوای وجودشناسانه به عنوان عنصر غالب پسامدرنیسم هستند.

دکتر تدینی در فصل پایانی این پژوهش با طرح نکاتی و بیان نظر خود درباره آنها، علاقه‌مندان به این مباحث را به بحث بیشتر در این موارد دعوت می‌کند، که مهم‌ترین آن نکات بدین قرار است:

این کتاب دربردارنده متن‌هایی از فرمالیست‌های روس است که از زبان فرانسه به فارسی ترجمه شده است.

مترجم فرانسوی کتاب، تزوتان تودوروف است که حدوداً در اوایل دهه شصت میلادی از بلغارستان به فرانسه مهاجرت کرد. او در پاریس دریافت که فرمالیست‌های روس در جامعه فرهنگی اروپای غربی کاملاً ناشناس مانده‌اند؛ بنابراین تصمیم گرفت که زیر نظر رومن یاکوبسن، که خود از اعضای آنان بود، مهم‌ترین مقالات فرمالیست‌ها را گردآوری و به زبان فرانسه ترجمه کند. ترجمه این متون به زبان‌های دیگر، عمدتاً از روی همین نسخه صورت گرفته است. فرمالیسم روس در پدید آمدن نحله‌های مدرن نقد ادبی، مانند ساختارگرایی، ساختارشکنی و غیره، بسیار مؤثر بوده است.

این کتاب شامل دو بخش است؛ بخش اول به جز مقاله آیخن باوم که یک جمع‌بندی از فعالیت‌های فرمالیست‌ها طی سال‌های ۱۹۱۶ تا ۱۹۲۶ م است، شامل مقالاتی در مطالعات ادبی است و به مباحثی چون واقع‌گرایی، مفهوم ساخت، تحول ادبی و نسبت آن با تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی می‌پردازد. در این بخش مقاله اشکولوفسکی با عنوان هنر همچون فرایند، در حکم بیانیه فرمالیست-هاست که در آغاز فعالیت آنان تحریر گشته است.

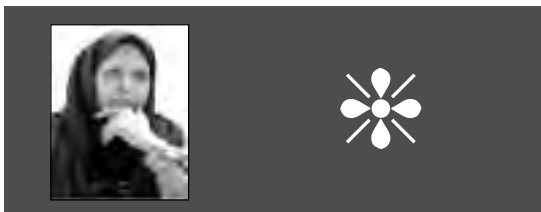
در بخش دوم، مقالات با رویکرد تحلیلی نویسندگان به آثار ادبی آمده است، که دو مقاله اول به شعر اختصاص دارد و مقالات دیگر به ادبیات داستانی و قصه می‌پردازد.

د. پایان‌نامه

* برگزیده: مدرنیسم و پسامدرنیسم در ادبیات داستانی معاصر فارسی (پایان‌نامه برای اخذ درجه دکتری)؛ تألیف منصوره تدینی،

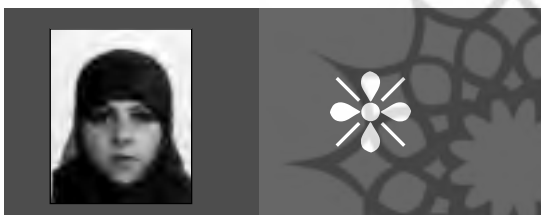
بخش جنبی

الف. پیشکسوت برتر سومین دوره جایزه ادبی پروین اعتصامی:

زننده یاد دکتر طاهره صفارزاده.

ب. تجلیل از نویسندگان خارجی که در ترویج زبان و ادبیات فارسی فعالیت دارند:

دکتر ندی حسون.

۱. تناقض بین دو خصلت متفاوت شخصیت‌های داستان پسامدرن، یعنی بی‌هویتی این شخصیت‌ها، که به صورت دوجنسیتی بودن، یا بی‌جنسیت بودن آنها و همچنین به صورت نامیدن این شخصیت‌ها با حروف اختصاری و یا نام‌های سمبلیک و از طریق شخصیت‌پردازی مبهم یا سنخی (تیپ) بازتاب یافته است، و نیز صفت شورشگری آنان، که زاینده تضاد بین پسامدرنیته و پسامدرنیسم است.

۲. ابهام زمان، مکان و شخصیت‌ها در داستان پسامدرن را می‌توان بر اساس نظریه کرونتوپ یا الگوی زمانی / مکانی‌باختین تبیین کرد.

۳. اتصال کوتاه در داستان پسامدرن نه فقط بین جهان داستان و جهان واقع رخ می‌دهد، بلکه بین سطوح متفاوت درون داستانی نیز اتفاق می‌افتد و همان تأثیر را ایجاد می‌کند

۴. این تأثیر نه فقط با کمک ورود شخصیت‌ها به سطوح متفاوت وجودی، بلکه حتی با کمک حضور اشیا در جهانی که بدان تعلق ندارند، ایجاد می‌شود.

۵. برخی از شخصیت‌های داستان پسامدرن، در عین تکرار ظاهری، گاهی به هم نزدیک و در نهایت یکی می‌شوند. شاید بتوان ریشه‌های شکلگیری این مؤلفه را در نظریات فروید درباره ادغام و جابه‌جایی، که در اسطوره نیز با آن روبه‌رو هستیم، یافت؛ یعنی جمع بودن چند خصوصیت در یک شخصیت و در عین حال، پراکنده شدن آن خصوصیات در افراد جداگانه و یا انتقال یک خصوصیت از شخصیتی به شخصیت دیگر، به عنوان سمبل و نشان دهنده گسیختگی و انشقاق روانی.

۵. ادبیات کودکان

در حوزه ادبیات کودک و نوجوان نیز آثاری برگزیده شدند که از ذکر آنها صرف‌نظر می‌شود.

